Eötvös Collegumi Tudományos Estek

2016. őszi félév

Az Eötvös Collegium szellemiségének meghatározó eleme a különböző tudományterületek felé való nyitottság, a szakmai sokszínűség. Az Eötvös Collegiumi Tudományos Estekkel (ECTE) ezt a nyitottságot szeretnénk támogatni és megerősíteni, hiszen igyekeztünk a legkülönbözőbb tudományterületek elismert kutatóit, tudósait meghívni. Az előadások nem kívánnak semmilyen előképzettséget, sok szeretettel várjuk mind a collegista, mind a külsős érdeklődőket.

A szervezők: Barabás Gergő, Bozóki Tamás, Horicsányi Attila, Kecskés Boglárka

Helyszín, időpont: Eötvös Collegium (Ménesi út 11-13), Nagyklub, szerda 18:30

Nemzeti Tehetség Program

Emberi Erőforrások Minisztériuma

Emberi Erőforrás Támogatáskezelő

2016. Szeptember 21.

Dr. Simon Zoltán: Európai politika napjainkban – Az Európai Unió és azon túl

<u>Az előadás kivonata:</u>

Az európai politika jelentős átalakuláson megy keresztül napjainkban. Eme változásokat sokszor hajlamosak vagyunk felszínes okoknak és/vagy − különösen az Európára irányuló migrációs nyomás tükrében − külső hatásoknak tulajdontani és azok következményeként értelmezni. Holott mindezek gyakran az európai társadalmakban évtizedek óta zajló változási folyamatokat tükröznek, melyek a politikai szereplőkre, az általuk megjelenített politikai üzenetekre, valamint eme üzenetek közvetítésének csatornáira egyaránt közvetlen hatással vannak. Az átalakulás egyik markáns jelensége a politikától való elfordulás, illetve a politikai intézményekkel − különösen a politikai pártokkal − és az intézményes politizálással való szembefordulás, ami kedvez a politikai populizmus és szélsőségek felerősödésének, valamint a politika "depolitizálására" irányuló szándékokat eredményez. Mindezekkel egyidőben az Európai Unió számára továbbra is alapvető kihívást jelent a demokráciadeficit (demokratikus deficit) problémája a közösség mindennapi működésében. Számos európai politikus és uniós szakértő ennek orvoslását mindenekelőtt az uniós közélet (párt)politizálásán keresztül tartja lehetségesnek - az említett, az európai politikában általánosan megfigyelhető trendekkel szemben. Az előadás és kötetlen beszélgetés célja mindezek tükrében, hogy az európai politikai közéletben napjainkban megfigyelhető néhány meghatározó változási jelenséget azok társadalmi hátterébe ágyazottan vizsgáljon, és összevesse eme jelenségeket az Európai Unió előtt álló aktuális politikai kihívásokkal.

<u>Az előadóról:</u>

Simon Zoltán a politikatudomány doktora az ELTE és az Eszterházy Károly Egyetem oktatója, az Európai Parlament munkatársa.

2016. Szeptember 28.

Domokos Gábor (BME): Kavicsoktól a Gömböcig, Gömböctől a kavicsokig

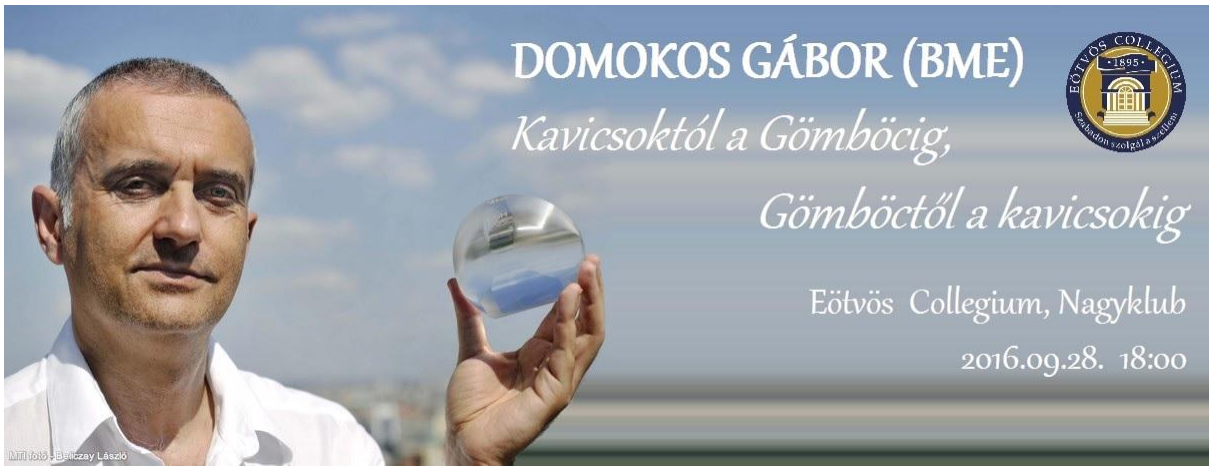

<u>Az előadás kivonata:</u>

2013-ban a NASA Curiosity Mars-robotja lekerekedett kavicsokról küldött fényképeket a Földre. Ezen fényképekből kiindulva sikerült igazolnunk 2015-ben, hogy valaha a Mars felszínén kiterjedt folyó-rendszer működhetett.

Az eredményhez bonyolult út vezetett, melyben kulcsszerepe van a 2006-ban felfedezett Gömböcnek, az első ismert homogén, konvex mono-monostatiukus testnek melynek létezését 1995-ben Vlagyimir Igorevics Arnold, a XX. század egyik kiemelkedő matematikusa sejtette meg.

http://www.nature.com/ncomms/2015/151013/ncomms9366/full/ncomms9366.html

<u>Az előadóról:</u>

Domokos Gábor magyar építészmérnök, alkalmazott matematikus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja. A nemlineáris mechanika, az alkalmazott matematika nemzetközi hírű tudósa. Számos interdiszciplináris publikációja jelent meg. Várkonyi Péterrel közösen kialakított szerkezete a „Gömböc”, amelyik az első ismert homogén test, amelynek egy stabil és egy instabil, azaz összesen két egyensúlyi pontja van.

2016. Október 5.

Vincze Miklós (MTA-ELTE): Légkör és óceán a laborasztalon

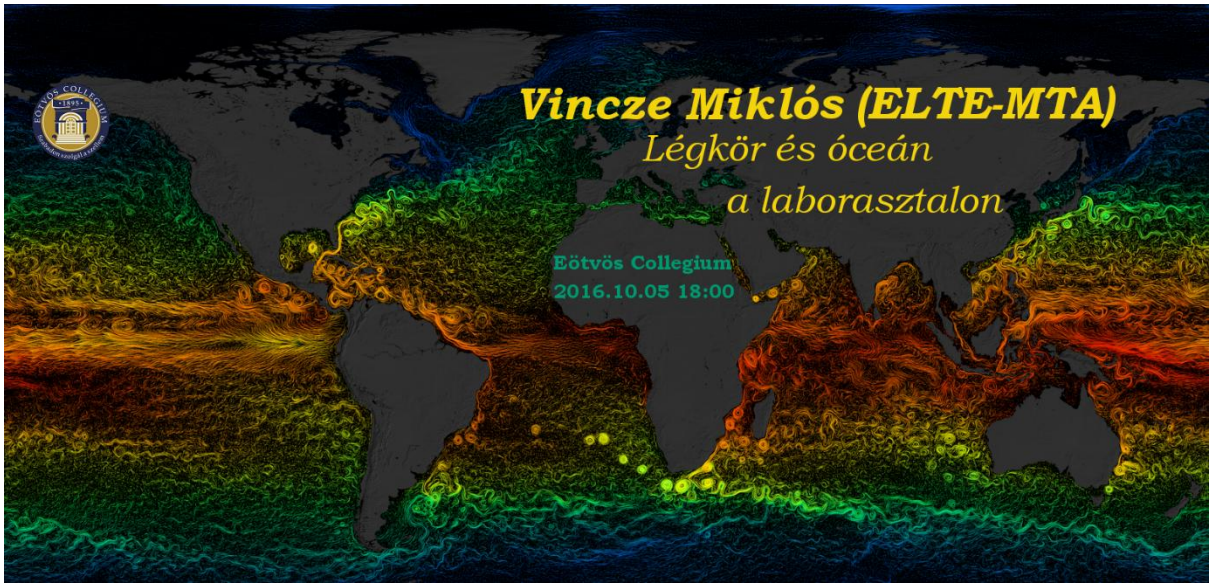

Az előadás kivonata:

Földünk óceánjai és légköre komplex, csatolt áramlástani rendszert alkotnak, melyben a részfolyamatok többszörösen visszahatnak önmagukra és egymásra, minden elképzelhető időskálán és mérettartományban. E bonyolult ok-okozati viszonyok szétválasztása embert próbáló, nem egyszer lehetetlen feladat elé állítja a kutatókat. Épp ezért rendkívül hasznos lenne, ha valamiképpen ellenőrzött körülmények közé kényszeríthetnénk, "laborasztalra fektethetnénk" a légkör és az óceán nagyléptékű jelenségeit.

A természet szerencsére segítségünkre siet ebben: mint látni fogjuk, az áramlástani hasonlóság elve lehetővé teszi, hogy a paraméterek gondos megválasztásával tényleges laborasztalokon, konyhai edényekkel összevethető nagyságú tartályokban tanulmányozhassuk a környezeti áramlási rendszerek, sőt a jelenleg zajló klímaváltozás (radikálisan leegyszerűsített, ám épp ezért nagyon tanulságos) ún. minimálmodelljeit. Magyarországon az ELTE Kármán Tódor Környezeti Áramlástok Laboratóriumában zajlanak ilyen kísérletek, s ezek, illetve a szerző Brandenburgi Műszaki Egyetemen (Cottbus, Németország) folytatott méréseink képezik az előadás alapját.

Az előadóról:

Vincze Miklós az ELTE-MTA Elméleti Fizika Kutatócsoportjának tagja.

2016. Október 19.

Ligeti Erzsébet (SE): Békés és harcos együttélés a mikróbákkal

Az előadás kivonata:

Az emberek és más magasabb rendű élőlények a mikróbák tengerében élnek, vízben, levegőben, de saját testünk felszínén, sőt belsejében is különböző mikroorganizmusok milliárdjai találhatók. Az együttélés többnyire békés, kölcsönös előnyökön alapul. Ugyanakkor egyes mikroorganizmusok időnként végzetes betegségeket okozhatnak. Ezen potenciálisan patogén élőlények ellen sok különböző eszközzel védekezik a szervezet. Az előadásban ezen védekezési mechanizmusokról lesz szó. Bemutatom a legutóbbi jelentős szemlélet-változást, a 2011-ben orvosi Nobel Díjjal kitüntetett kutatók felfedezését, és kitérek saját kutatási eredményeinkre a neutrofil granulociták működéséről.

Az előadóról:

Ligeti Erzsébet Széchenyi-díjas orvos, immunológus, biokémikus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja. Kutatási területe a sejtélettan és a membrán átviteli folyamatok. Tevékenysége jelentős a természetes immunitásban kiemelkedő mértékben részt vevő falósejtek működésének és a fehérvérsejtekből felszabaduló különböző anyagok baktériumnövekedést gátló hatásainak vizsgálatában. Egy új fehérje (GAP) klónozásában is részt vett. A Semmelweis Egyetem Élettani Intézete igazgatóhelyettese.

2016. Október 26.

Fejérvári Boldizsár (ELTE): Thomas Chatterton – egy mítosz felépítése és lebontása

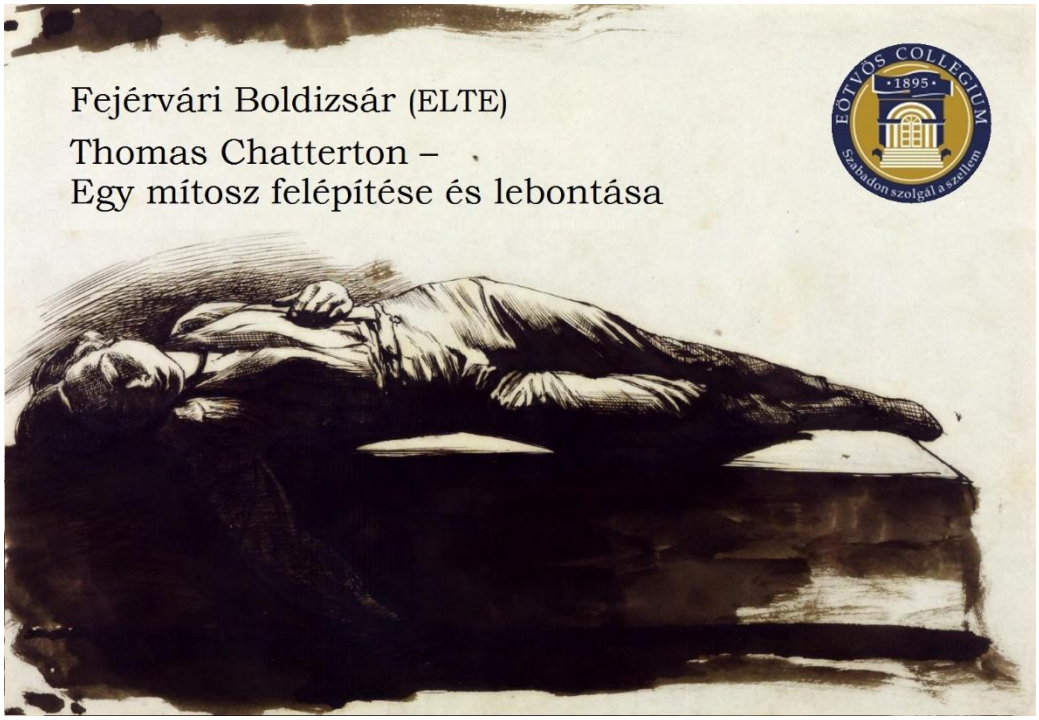

Az előadás kivonata:

Előadásomban Thomas Chatterton, az arzénmérgezésben meghalt 18. századi kamasz költő, hamisító, lázadó mítoszát tervezem kisebb részben felépíteni, nagyobb részben lebontani. Chattertont azok, akik egyáltalán hallottak róla, többnyire John Keats rajongásán keresztül ismerték meg. A nevéhez fűződő leghírhedtebb verset nem is ő írta, halálának körülményeit pedig a romantikus képzelet a meg nem értett, szegénységben sínylődő fiatal zseni öngyilkosságaként értékelte. A mítoszképzést persze a 18. születésnapja előtt meghalt költő saját maga is táplálta, hiszen egész legendakört teremtett egy fiktív 15. századi bristoli pap-költő köré, akinek nevében kisebb életművet „hamisított" össze. Előadásomban a fent érintett mítoszokat kívánom kibontani, majd a legfrissebb szakirodalom alapján jórészt lebontani, valamint ízelítőt szeretnék adni Thomas Chatterton Magyarországon méltatlanul kevéssé ismert költészetéből.

Az előadóról:

Fejérvári Boldizsár az Eötvös Collegium Angol-Amerikai Műhelyének vezetője, az ELTE BTK munkatársa

2016. November 2.

Recski András (BME): Matematikai érdekességek -- bölcsészeknek is

Az előadás kivonata:

Mikor (és miért) kezdtünk el számolni? Hogy készül a naptár? Segít-e a matematika az emberi kapcsolatok vizsgálatában? Mi kapcsolja össze a barokk kor művészetét és a modern CD- és DVD-lejátszókat? Hát Máté evangelistát és Karinthy Frigyest?

Az előadóról:

Recski András egyetemi tanár (BME Számítástudományi és Információelméleti Tanszék és ELTE Számítógéptudományi Tanszék) jelenleg a BME Matematika és Számítástudományi Doktori Iskola vezetője. Számos helyen volt vendégprofesszor az USA-ban (Yale, Cornell), Kanadában, több európai országban és Japánban.

2016. November 30.

Bálint Csanád (MTA): Avarok, magyarok, zavarok

Az előadás kivonata:

Nagy divatja lett a magyar őstörténet kutatásának, s mindannak, ami azzal akárcsak távolról is kapcsolatban áll, sőt: azzal kapcsolatba hozható; már maga az égtáj („kelet") is a közbeszédben fogalommá, olykor politikai jelszóvá vált. A politikusok megnyilatkozásai fölött csak sajnálkozhatunk, míg a megnövekedett társadalmi érdeklődésnek éppenséggel örülhetnénk is, ha sokan már nem előre „tudnák" a „helyes" választ. (Az utóbbiak egyáltalán nem számolnak az évszázados nemzetközi kutatással, egy-egy műről – valójában a szerzőjéről! – legföljebb sommás kinyilatkoztatást tesznek (pl. egy francia orientalisztikai könyv esetében: „a franciáknak köszönhetjük Trianont".) E helyzetben a kutató, aki lépésről-lépésre halad, az apró adatokat földolgozva s aki nem azonnal nagymonográfiát ír, abban egyszeriben mindent „megfejtve", csakis defenzívában lehet. A tudománnyal foglalkozó tudja, hogy egyáltalán mi az, amit tudunk és mit nem, mik a megismerésnek lehetőségei és határai, mit jelent egy forrásadat, s hogyan lehet azt fölhasználni? Túlhaladott, vagy éppen már annak idején sem helytálló nézetek, elméletek szállnak szájról-szájra, hagyományozódnak cikkről-cikkre, s válnak további teóriák kiindulásává. Némely hazai szerző személye ideológiai kontextusba került, így az esetleges bírálói könnyen „hazaárulóvá" válhatnak, amint még maga a Magyar Tudományos Akadémia is. Jómagam nem értek a társadalomlélektanhoz, így nem tudom megmondani, hogyan kezelendő ez a jelenség, csak azt remélem és kívánom, hogy a most felnövekvő tudósnemzedék is *sine ira et studio* végzi majd a munkáját, mégha ők nem is a kutatás celebjei – ennek sok, örvendetes jelét látom.

Az előadóról:

Bálint Csanád Széchenyi-díjas magyar régész, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja. Kutatási területe a kora középkor régészete. Szélesebb ismertséget a nagyszentmiklósi

kincs kutatási eredményeinek feldolgozásával kapcsolatban szerzett. 1994 és 2012 között az MTA Régészeti Intézete igazgatója.

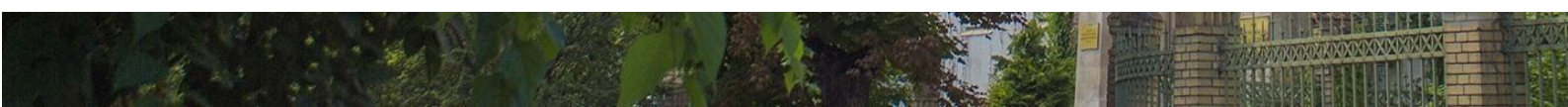

2016. nov. 23.

Pávai István (LFZE): Népzenegyűjtés a fonográftól a digitális eszközökig

Az előadás kivonata:

Az előadás első része röviden vázolja, hogy mit tekint az etnomuzikológia tudománya népzenének, és hogy viszonyul ez a szemléletmód a mindenkori köztudat népzene-fogalmához. A második részben szó lesz arról, hogy a technikai eszközök és ezzel párhuzamosan a kutatási szemléletmódok fejlődése hogyan szélesítette a népzenegyűjtés és a tudományos feldolgozás lehetőségeit.

Az előadóról:

Pávai István az MTA Zenetudományi Intézet tudományos főmunkatársa, egyetemi docens (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem)

2016. December 7.

Tarrósy István: Terepkutatások Kelet-Afrikában

Az előadás kivonata:

Az előadás az elmúlt néhány évből mutat be terepkutatási gyakorlatokat, módszertani megfontolásokat és eredményeket. Fókuszban a szubszaharai Afrika, azon belül a Kelet-afrikai Közösség néhány tagállama, így Tanzánia, Kenya és Ruanda. Az előadás egyfelől megismerteti a hallgatókat általában a térség és kifejezetten e regionális szervezet politikai, gazdasági jellemzőivel, dinamikáival, másfelől terepfotók segítségével mutatja meg a jelzett országok kontrasztokkal teli mindennapjait, a gazdasági-társadalmi átalakulás különböző dimenzióit. Azáltal, hogy az előadó interdiszciplináris módon dolgozza fel választott témáit, az előadás a különböző tudományterületeken tanuló, kutató közönség számára széles értelemben lehet hasznos és érdekes.

Az előadóról:

Tarrósy István a Pécsi Tudományegyetem habilitált doktora, egyetemi docens Afrika kutató

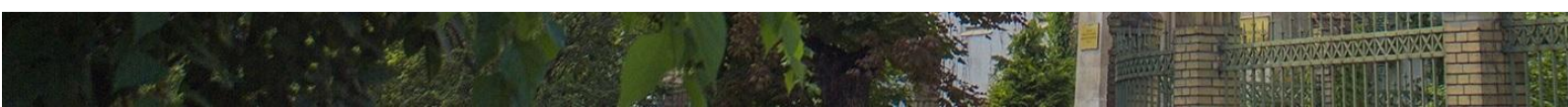

Képek az előadássorozatról:

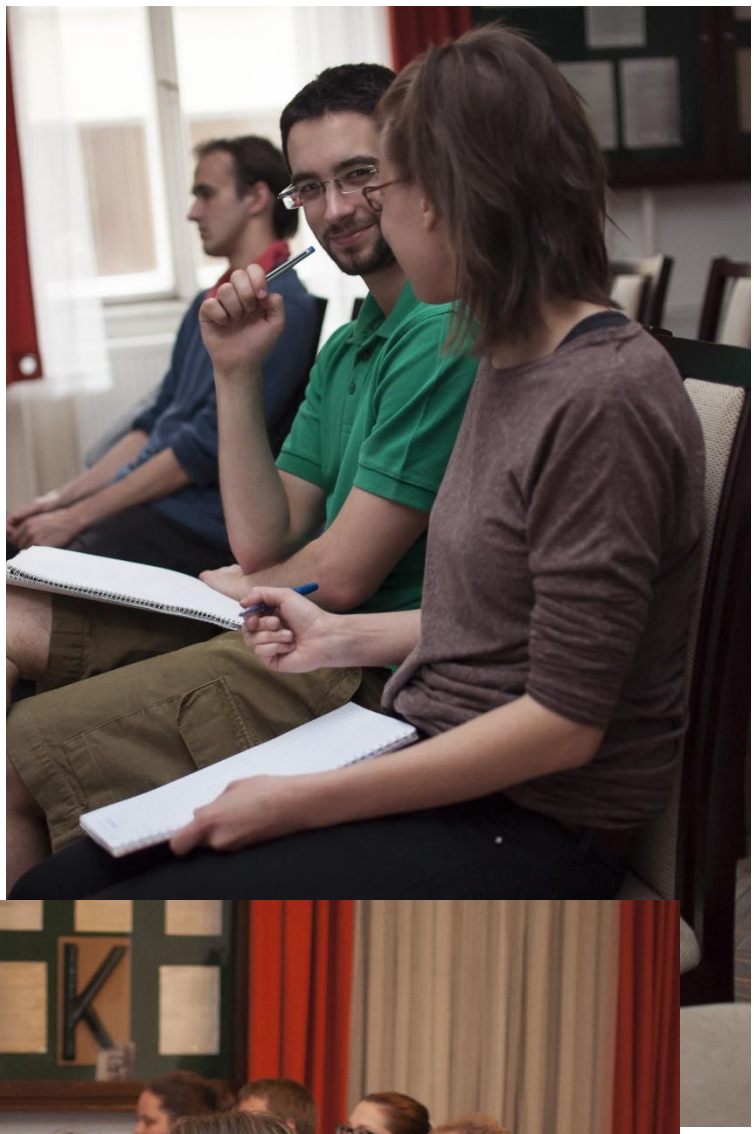

Eötvös
Collegiumi
Tudományos
Estek